

Boldogulás, boldogtalanulás, minden, semmi

ESTERHÁZY PÉTER
író

A boldogulást — vagyis azt, hogy a pályánkon előrejutunk, érvényesülünk, visszük valamire, zöld ágra vergődünk és dűlőre jutunk — nem szerencsés Jézus Krisztussal összekapcsolni. Mintha az élet egy futballmeccs volna, vagyis olyasvalami, amit meg kell nyerni, és akkor azt vizsgálnánk, hogy a győzelemben mennyi szerepe van Jézusnak, mennyi szerepe az edzőnek, a sportszergyártó cégeknek és az izomlazító kenőcsöknek.

Még tehetetlenebb vagyok, ha a fölkerőlevél magyarázó részét tekintem (hogy egyenest fejteném ki a gondolataimat Jézus történelmi jelentőségével kapcsolatban), mert ettől a föladattól, okkal, megrémülök, nem mernék „tollat ragadni érdekében” (érdekemben).

Mintha a kérdés kicsit „alánk volna rakva”, el volna karácsonyosítva, hogy tudniillik az élet olyan, hogy boldogulunk benne, és a várható válaszok szerint ebben jelentős szerepet visz Jézus Krisztus.

De talán mégis éppen az ő megjelenése, jelenléte az, ami megengedi, hogy a boldogulást ne pusztán a siker szinonimájaként értsük, hanem ennél szélesebben, jelentse azt, hogy valaki megtalálta a helyét. Még ennek is van egy kis farizeus stichje — noha a hely bármi lehet, nem okvetlenül magas polcot jelent —, valami elégedettség kapcsolódik a kifejezéshez, oktalan magabiztoság, a drámai eleve föltételezett hiánya.

Ha azon tűnődöm, hogy minek köszönhetem a helyemet (vagyis azt, hogy úgy érezhetem, van helyem, és ugyan ez nincsen rögzítve, így megtalálva sem, de keresve van, keresve lehet, *jó esélyekkel keresve lehet*), akkor többnyire közhelyekre jutok.

De a közhelyek nem okvetlenül hamisságok, inkább magától értődőségek. Három oszlopon nyugoszik (nyugtalankodik) az én helyem, „a hely, ahol vagyok”: család, iskola, személyek.

A család, vagyis a családjaim: az a történelmi, azután az a régi, édesanyámmal, édesapámmal, ezernyi testvéremmel és a nagy rokonság bonyolult, szép rendszerével, meg ez a mostani, ezernyi gyermekemmel és azok anyjával. (Akinek nyilván új bekezdést, fejezetet, könyvet, satöbbit (!) kéne itt szentelnem, de itt nem szentelek. Csupán anekdotikusan jegyzem meg, hogy mi-

dőn egyszer ama végtelen szeretete végesre váltott, mondotta mintegy e körkérdésre előre utalva: Nélkülem te egy közepes matematikus volnál!)

Iskolán én a budapesti Piarista Gimnáziumot értem, személyeken meg azt a néhány férfit és nőt a világban, kihez szenvedélyes szeretet fűz.

Ez az én helyem, vagy ez által az, ami. Meg persze azon mód által, ahogy ezen oszlopaimat „kezelem”.

De nyilván nem úgy van, hogy Jézus Krisztus azon a résen szivárog be, amit nekem a kegyesrendi atyák nyitottak. (Meg az úgysem rés, hanem bástya. Ezt nem tréfából mondom; igaz, nem tartozik ide.) Jézus jelenléte, hatása ennél rejtélyesebb vagy triviálisabb.

Mindez (ugyanis) nyelvi kérdés. Hogy miként, milyen nyelven beszélek a világról. „A nyelvem határai a világom határai.” Sor-sot mondok-e vagy Jóistent, mázlit vagy kegyelmet, irgalmat vagy szerelmet. *Vagy minden (boldogulás, boldogtalanulás) Jézus Krisztusból következik, vagy semmi (úgy érve, hogy akkor nem is értelmezhető a kérdés).*

Én csak arról tudok szólni, hogy én milyen nyelven beszélek a világról. Meglehet, az igazi kérdés inkább az, hogy Isten milyen nyelven beszél. Ám ő meg — sajnos — nem válaszol a körkérdésekre.

Egy elveszett nemzedékben

FABINY TIBOR
irodalomtudós

– *megtalált az Isten*

Lelkészcsaládból származom. Tizenhárom éves koromig papgyerekként éltem először egy dunántúli falusi, majd egy észak-magyarországi nagyvárosi evangélikus gyülekezetben. Anyai nagyszüleim egy másik dunántúli faluban éltek, de gyorsan, egymás után behaltak a kuláksorsba. Amikor édesapámat 1968-ban Budapestre hívták teológiai tanárnak, hirtelen és váratlanul „papcsaládból” „polgár család” lettünk: belekerültünk (visszakerültünk) abba a nyugodt és szeretetteljes (s nagyapám kivételével színikatolikus!) osztályidegenként is úri, polgári családi környezetbe, ahonnan édesapám származott. Az iskolában jól esett leírnom, hogy apám foglalkozása immáron nem csupán „lelkész”, hanem „teológia professzor”. A diszkriminációtól tudat alatt szívesen szabadul-